

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

TỔNG QUAN KHOA HỌC

ĐỀ TÀI KHOA HỌC CẤP BỘ NĂM 2005

MÃ SỐ: B.05-09

**LIÊN MINH CHIẾN ĐẤU VIỆT-LÀO
TRONG THỜI KỲ KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ,
CỨU NƯỚC (1954-1975) - LỊCH SỬ VÀ KINH NGHIỆM**

CƠ QUAN CHỦ TRÌ: *Viện Lịch sử Đảng*

CHỦ NHIỆM ĐỀ TÀI: *Th.s Nguyễn Xuân Ớt*

THUKÝ ĐỀ TÀI: *Cn Nguyễn Thị Ngân Hoa*

HÀ NỘI, 2006

6216

291M106

MỤC LỤC

MỤC LỤC	1
DANH SÁCH CỘNG TÁC VIÊN	2
MỞ ĐẦU	3
Chương I: LIÊN MINH CHIẾN ĐẤU VIỆT LÀO TRONG THỜI KỲ ĐẤU TRANH THỰC HIỆN HIỆP NGHỊ GIƠ-NE-VƠ 1954, BẢO VỆ HAI TỈNH TẬP KẾT, CÙNG CỐ VÀ PHÁT TRIỂN LỰC LƯỢNG CÁCH MẠNG (1954-1959)	10
1. Tình hình Lào sau Hiệp nghị Giơ-ne-vơ 1954	10
2. Đấu tranh thi hành Hiệp định Giơ-ne-vơ, bảo vệ hai tỉnh tập kết, củng cố và xây dựng lực lượng cách mạng	19
Chương II: GIÚP BẠN TRONG THỜI KỲ CHUYỂN HƯỚNG ĐẤU TRANH CHỐNG CHIẾN LƯỢC “CHIẾN TRANH ĐẶC BIỆT” CỦA ĐẾ QUỐC MỸ, THỰC HIỆN HOÀ HỢP DÂN TỘC (1959-1962)	46
1. Giúp bạn chuyển hướng đấu tranh chống chiến lược chiến tranh đặc biệt của đế quốc Mỹ	46
2. Giúp bạn xây dựng lực lượng, bảo vệ và mở rộng vùng giải phóng, liên minh với lực lượng trung lập, thực hiện hoà hợp dân tộc	58
Chương III: GIÚP BẠN XÂY DỰNG LỰC LƯỢNG, PHỐI HỢP CHIẾN ĐẤU ĐÁNH BẠI CHIẾN LƯỢC “CHIẾN TRANH ĐẶC BIỆT” CỦA MỸ, XÂY DỰNG VÙNG GIẢI PHÓNG (1963-1968)	77
1. Giúp bạn về mọi mặt, góp phần đánh bại chiến lược chiến tranh đặc biệt (1963-1965)	77
2. Giúp bạn vừa xây dựng, vừa chiến đấu chống địch lấn chiếm, bảo vệ và xây dựng vùng giải phóng (1965-1968)	91
Chương IV: LIÊN MINH CHIẾN ĐẤU VIỆT-LÀO ĐÁNH THẮNG CHIẾN LƯỢC “CHIẾN TRANH ĐẶC BIỆT TĂNG CƯỜNG” ĐƯA CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ CỦA NHÂN DÂN LÀO ĐẾN THẮNG LỢI HOÀN TOÀN (1969-1975)	110
1. Liên minh chiến đấu đánh thắng chiến lược “Việt Nam hoá chiến tranh” của Mỹ ở miền Nam Việt Nam và “chiến tranh đặc biệt tăng cường” của Mỹ ở Lào (1969-1972)	110
2. Dấy mạnh liên minh Việt - Lào góp phần giải phóng hoàn toàn miền Nam và giành chính quyền trong toàn quốc ở Lào (1973-1975)	129
Chương V: THẮNG LỢI VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM	142
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	159

DANH SÁCH CỘNG TÁC VIÊN

1	GS. TS Trịnh Nhu	Viện Lịch sử Đảng
2	Th.s Nguyễn Xuân Ốt	Viện Lịch sử Đảng
3	Th.s Nguyễn Danh Tiên	Viện Lịch sử Đảng
4	Th.s Đỗ Thị Oanh	Viện Lịch sử Đảng
5	C/N Lê Xuân An	Viện Lịch sử Đảng
6	TS Hồ Khang	Viện Lịch sử Quân sự
7	C/N Chu Đăng Bảo	Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
8	C/N Nguyễn Thị Ngân Hoa	Viện Lịch sử Đảng
9	C/N Phan Huy Chúc	Ban Tuyên giáo Tỉnh uỷ Thanh Hoá
10	C/N Vương Thị Oanh	Ban Tuyên giáo Tỉnh uỷ Sơn La

MỞ ĐẦU

I. Tính cấp thiết của đề tài

Vấn đề liên minh ba nước Đông Dương nói chung và liên minh Việt-Lào nói riêng đã được Đảng ta luôn coi là một trong những vấn đề chiến lược có ý nghĩa sống còn đối với cách mạng ba nước Việt Nam, Lào và Campuchia. Trong mối quan hệ mật thiết ấy thì sự liên minh Việt-Lào được thực hiện sớm, hiệu quả và bền vững hơn cả.

Việt Nam và Lào là hai quốc gia có mối quan hệ mật thiết từ lâu đời, hoàn cảnh lịch sử và địa lý đã sớm gắn bó sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc của hai nước. Từ khi thực dân Pháp xâm lược các nước Đông Dương, hai dân tộc Việt, Lào có chung một kẻ thù, cùng chung một mục tiêu là độc lập, tự do; sự liên minh chiến đấu để giải phóng dân tộc trở thành tự nhiên, gắn bó và ngày càng bức xúc hơn. Đặc biệt, từ khi Đảng Cộng sản Đông Dương ra đời cùng lãnh đạo cách mạng ba nước thì mối quan hệ giữa hai dân tộc Việt, Lào được nâng lên một trình độ mới.

Trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, Đảng Cộng sản, Nhà nước, quân đội và nhân dân Việt Nam đã giúp cách mạng Lào xây dựng Đảng, mặt trận, lực lượng vũ trang và hai lần đưa quân tình nguyện cùng sát cánh với quân và dân Lào anh dũng chiến đấu đưa cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp đến thắng lợi.

Sau Hiệp định Giơ-ne-vơ 1954 về chấm dứt chiến tranh, lập lại hoà bình ở Đông Dương, với mưu đồ thay chân Pháp xâm chiếm Đông Dương từ trước, đế quốc Mỹ từng bước xâm lược miền Nam Việt Nam và can thiệp ngày càng sâu vào Lào, thực hiện chiến lược toàn cầu, làm bá chủ thế giới, biến miền Nam Việt Nam và Lào thành thuộc địa kiểu mới và căn cứ quân sự của chúng làm bàn đạp để tấn công các nước xã hội chủ nghĩa và ngăn chặn phong trào cách mạng ở khu vực này.

Trước hiểm hoạ xâm lược của đế quốc Mỹ, nhân dân ba nước Đông Dương trong đó có Việt Nam và Lào đều có nguyện vọng, có yêu cầu chung là

cùng nhau bảo vệ độc lập, chủ quyền của đất nước mình, cùng chống kẻ thù chung là đế quốc Mỹ và bè lũ tay sai của chúng. Vì vậy, xu thế tất yếu là các dân tộc Đông Dương cần đoàn kết liên minh trong cuộc chiến đấu chung. Sớm nhận rõ xu thế đó, Đảng Cộng sản Việt Nam chủ trương phát huy truyền thống quý báu trong đoàn kết kháng chiến chống Pháp của hai dân tộc Việt-Lào, một lần nữa lại sát cánh cùng nhân dân Lào bước vào cuộc kháng chiến trường kỳ gian khổ chống Mỹ, cứu nước.

Suốt hơn 20 năm (1954-1975) Đảng, Nhà nước, quân đội và nhân dân Việt Nam đã làm hết sức mình giúp đỡ cách mạng Lào xây dựng chính đảng cách mạng (Đảng Nhân dân cách mạng Lào), xây dựng mặt trận dân tộc thống nhất (Mặt trận Lào yêu nước-Neo Lào Hắcxạt), xây dựng lực lượng cách mạng, xây dựng các cơ sở kinh tế, văn hoá, giáo dục, y tế... trong vùng giải phóng với quy mô một quốc gia. Việt Nam còn giúp Lào đào tạo hàng ngàn cán bộ đảng, chính quyền, đoàn thể, quân đội và chuyên viên kỹ thuật. Cùng với việc hợp tác, giúp đỡ toàn diện cách mạng Lào, Đảng, Chính phủ Việt Nam đã cử hàng vạn lượt cán bộ cố vấn, chuyên gia trên nhiều lĩnh vực sang giúp bạn ở nhiều cấp, từ Trung ương đến địa phương, đơn vị. Đặc biệt, trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, theo yêu cầu của bạn, Việt Nam 3 lần đưa quân tình nguyện cùng sát cánh với quân và dân Lào chiến đấu trên khắp các mặt trận từ Thượng Lào đến Trung, Hạ Lào.

Cách mạng Việt Nam cũng đã nhận được sự giúp đỡ to lớn, vô tư của Đảng và nhân dân Lào. Hàng trăm km tuyến đường chiến lược Hồ Chí Minh đi qua đất Lào, hàng trăm bến bãi, kho, trạm, hậu cứ của quân đội Việt Nam trên đất Lào. Nhân dân các bộ tộc Lào cũng đã nhường cơm, sẻ áo giúp đỡ bộ đội Việt Nam đánh Mỹ...

Sự liên minh toàn diện Việt-Lào đã tạo nên sức mạnh to lớn, góp phần quyết định đưa cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của quân và dân hai nước Việt-Lào đến thắng lợi hoàn toàn; đồng thời cũng để lại những kinh nghiệm quý báu cho sự hợp tác toàn diện của hai dân tộc hiện nay.

Chính vì vậy, vấn đề liên minh chiến đấu Việt-Lào trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975 cần phải được nghiên cứu đầy đủ,

khách quan và khoa học nhằm tổng kết một giai đoạn lịch sử hào hùng của hai dân tộc Việt-Lào; đồng thời, rút ra những bài học kinh nghiệm lịch sử phục vụ cho việc xây dựng mối quan hệ toàn diện Việt-Lào trong thời gian hiện nay.

II. Tình hình nghiên cứu

Vấn đề liên minh chiến đấu Việt-Lào trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975 đã được đề cập ở một số công trình nghiên cứu với những mức độ và mục đích khác nhau. Có thể kể đến một số công trình chủ yếu sau:

- *"Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam, tập 2, 1954-1975"* của Viện Nghiên cứu Chủ nghĩa Mác-Lênin và Tư tưởng Hồ Chí Minh. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995. Cuốn sách này đề cập đến một số chủ trương lớn trong việc liên minh ba nước Đông Dương trong chống Mỹ, cứu nước, một số mốc lớn trong quan hệ Việt-Lào.

- *"Lịch sử Quân đội nhân dân Việt Nam, tập 2"* của Viện Lịch sử Quân sự Việt Nam. Nhà xuất bản Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1994.

- *"Lịch sử kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975"* từ tập 1 đến tập 5. Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1996 đến 2001.

- *"Lịch sử các đoàn quân tình nguyện và chuyên gia quân sự Việt Nam tại Lào, 1945-1975"*, Nhà xuất bản Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1999.

Ba công trình trên đây chủ yếu đề cập đến liên minh Việt-Lào trên lĩnh vực quân sự.

- *"Tổng kết cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước- Thắng lợi và bài học"*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995.

Đề cập đến bài học về đoàn kết liên minh với nhân dân Lào và Campuchia.

- *"Lịch sử Đảng Nhân dân cách mạng Lào"* của Ban Chỉ đạo nghiên cứu lý luận và thực tiễn Trung ương Đảng Nhân dân cách mạng Lào (bản tiếng Việt), Nhà xuất bản Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2005.

Cuốn này đề cập đến một số sự kiện lớn của Đảng Nhân dân cách mạng Lào trong kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975.

- "*Quy luật liên minh ba nước Đông Dương*". Đây là đề tài khoa học cấp nhà nước do Viện Nghiên cứu Chủ nghĩa Mác-Lênin và Tư tưởng Hồ Chí Minh chủ trì (không xuất bản). Đề tài nghiên cứu những đặc điểm có tính quy luật trong liên minh ba nước Đông Dương trong vòng 100 năm qua.

Vấn đề liên minh chiến đấu Việt-Lào trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975 còn được đề cập rải rác trong một số hồi ký của các tướng lĩnh và cán bộ Việt Nam đã từng hoạt động ở Lào; một số bài viết trên các báo Nhân dân, Quân đội nhân dân; các tạp chí: Cộng sản, Lịch sử Đảng, Nghiên cứu lịch sử, Lịch sử quân sự... Tuy nhiên, cho đến nay chưa có một công trình nào tổng kết một cách đầy đủ, toàn diện toàn bộ quá trình liên minh chiến đấu Việt-Lào trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975.

III. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài

Xuất phát từ tình hình nghiên cứu đã nêu ở trên, trong khuôn khổ của một đề tài cấp bộ chúng tôi xác định mục tiêu của đề tài như sau:

- Bằng những tư liệu lịch sử, đề tài sẽ dựng lại bức tranh chân thực quá trình liên minh chiến đấu Việt-Lào trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975 trên những lĩnh vực chủ yếu: chính trị, quân sự, kinh tế, văn hoá... Sự liên minh chiến lược ấy được thể hiện qua các thời kỳ từ 1954-1975 với những thành công và cả những thiết sót khuyết điểm của nó.

- Tổng kết những thắng lợi, rút ra những bài học kinh nghiệm lịch sử trong quá trình phối hợp, giúp đỡ cách mạng Lào nhằm khẳng định đường lối đúng đắn, sáng tạo; tinh thần quốc tế cao cả, trong sáng, thủy chung của Đảng, Nhà nước, quân đội và nhân dân Việt Nam đối với cách mạng Lào trong thời kỳ chống Mỹ, cứu nước 1954-1975, góp phần giáo dục truyền thống hữu nghị và mối quan hệ đặc biệt giữa hai Đảng và nhân dân hai nước. Những kinh nghiệm được tổng kết sẽ là những bài học tốt cho việc xây dựng quan hệ hợp tác toàn diện Việt-Lào hiện nay.

IV. Nội dung nghiên cứu

Nội dung nghiên cứu của đề tài tập trung ở hai phần chính:

Một là:

Nghiên cứu nội dung liên minh Việt-Lào trên từng lĩnh vực cụ thể (chính trị, quân sự, kinh tế, văn hoá, giáo dục...) trong từng giai đoạn từ 1954-1975 và ở một số địa phương. Những nội dung ấy được thể hiện trong hệ thống 9 chuyên đề chuyên sâu và được in trong tập kỷ yếu khoa học của đề tài. Đó là:

1. Quan hệ giữa Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Nhân dân cách mạng Lào trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước (1954-1975)

2. Liên minh đoàn kết chiến đấu Việt - Lào trong kháng chiến chống Mỹ (1954 - 1975)

3. Liên minh Việt - Lào trên lĩnh vực kinh tế, văn hoá, giáo dục, y tế (1954-1975)

4. Liên minh Việt Lào trong thời kỳ đấu tranh thực hiện Hiệp nghị Giơ-ne-vơ 1954, bảo vệ hai tỉnh tập kết, củng cố và phát triển lực lượng cách mạng (1954-1959)

5. Liên minh chiến đấu Việt-Lào trong thời kỳ chuyển hướng đấu tranh chống chiến tranh đặc biệt của đế quốc Mỹ, thực hiện hoà hợp dân tộc (1959-1962)

6. Liên minh chiến đấu Việt - Lào trong thời kỳ đánh bại chiến lược chiến tranh "đặc biệt" của Mỹ, xây dựng vùng giải phóng (1963-1968)

7. Liên minh Việt - Lào đánh thắng chiến tranh đặc biệt tăng cường đưa cuộc kháng chiến chống Mỹ của nhân dân Lào đến thắng lợi hoàn toàn (1969-1975)

8. Đảng bộ và nhân dân Thanh Hoá với sự nghiệp chống Mỹ của nhân dân Lào (1954-1975)

9. Sơn La thực hiện nhiệm vụ quốc tế, chi viện sức người, sức của góp phần vào thắng lợi của quân và dân Lào trong cuộc kháng chiến chống Mỹ (1954-1975)

Hai là:

Đi sâu nghiên cứu theo từng giai đoạn của cách mạng Lào từ 1954-1975. Trong mỗi giai đoạn những nội dung chính được đi sâu nghiên cứu là: âm mưu và thủ đoạn của đế quốc Mỹ và tay sai; quá trình liên minh giúp bạn hoạch định đường lối chính trị, xây dựng đảng, mặt trận, lực lượng vũ trang, đào tạo cán bộ, xây dựng kinh tế, văn hoá... phối hợp chiến đấu. Cuối cùng là đánh giá ưu, khuyết điểm và những bài học kinh nghiệm trong quá trình liên minh chiến đấu suốt 21 năm kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975.

Những nội dung trên được thể hiện trong Báo cáo Tổng quan của đề tài.

V. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài sử dụng phương pháp lịch sử và lô gíc là chủ yếu, ngoài ra còn kết hợp sử dụng phương pháp khảo sát, thống kê, đối chiếu, so sánh...

VI. Lực lượng nghiên cứu

Lực lượng chủ yếu là cán bộ nghiên cứu của Viện Lịch sử Đảng, đề tài có mời một số cộng tác viên ở Viện Lịch sử quân sự và tỉnh Thanh Hoá, Sơn La.

VII. Triển vọng ứng dụng

Với kết quả nghiên cứu trong khuôn khổ của một đề tài cấp bộ, đây sẽ là một tài liệu tham khảo phục vụ việc giáo dục truyền thống hữu nghị và mối quan hệ đặc biệt giữa hai Đảng và nhân dân hai nước.

Kết quả nghiên cứu cũng có thể sử dụng làm tài liệu tham khảo phục vụ công tác giảng dạy Lịch sử Đảng tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, các Học viện khu vực và Trường Chính trị các địa phương; đồng thời đây cũng sẽ là tài liệu tham khảo phục vụ việc đi sâu nghiên cứu Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975.

Vấn đề liên minh chiến đấu Việt-Lào từ khi thành lập Đảng Cộng sản Đông Dương cho đến nay nói chung và trong thời kỳ kháng chiến chống Mỹ, cứu nước 1954-1975 nói riêng cần phải được nghiên cứu tổng kết một cách công phu, khoa học và nghiêm túc hơn nhằm đánh giá đầy đủ, khách quan,

khẳng định đường lối đúng đắn, sáng tạo với tinh thần quốc tế cao cả, trong sáng, thủy chung của Đảng, Nhà nước, quân đội và nhân dân Việt Nam đối với cách mạng Lào; đồng thời cũng thấy hết những đóng góp to lớn của Đảng và nhân dân các bộ tộc Lào trong việc giúp đỡ cách mạng Việt Nam. Với ý nghĩa đó, kết quả nghiên cứu của đề tài sẽ là một trong những tài liệu cần thiết cho công việc to lớn ấy.

VIII. Kết cấu của Báo cáo tổng quan

Ngoài phần mở đầu và tài liệu tham khảo, Tổng quan được kết cấu thành 5 chương.

Chương I: *Liên minh chiến đấu Việt Lào trong thời kỳ đấu tranh thực hiện Hiệp nghị Giơ-ne-vơ 1954, bảo vệ hai tỉnh tập kết, củng cố và phát triển lực lượng cách mạng (1954-1959)*

Chương II: *Giúp bạn trong thời kỳ chuyển hướng đấu tranh chống chiến lược “chiến tranh đặc biệt” của đế quốc Mỹ, thực hiện hoà hợp dân tộc (1959-1962)*

Chương III: *Giúp bạn xây dựng lực lượng, phối hợp chiến đấu đánh bại chiến lược “chiến tranh đặc biệt” của Mỹ, xây dựng vùng giải phóng (1963-1968)*

Chương IV: *Liên minh chiến đấu Việt-Lào đánh thắng chiến lược “chiến tranh đặc biệt tăng cường” đưa cuộc kháng chiến chống Mỹ của nhân dân Lào đến thắng lợi hoàn toàn (1969-1975)*

Chương V: *Thắng lợi và bài học kinh nghiệm*